

education

Department:
Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

**NASIONALE
SENIOR SERTIFIKAAT**

GRAAD 12

LANDBOUBESTUURSPRAKTYKE

FEBRUARIE/MAART 2010

MEMORANDUM

PUNTE: 200

Hierdie memorandum bestaan uit 9 bladsye.

VRAAG 1.1

1.1.1	A	X	C	D	✓✓
1.1.2	A	B	X	D	✓✓
1.1.3	A	B	X	D	✓✓
1.1.4	A	X	C	D	✓✓
1.1.5	A	B	X	D	✓✓
1.1.6	A	B	X	D	✓✓
1.1.7	X	B	C	D	✓✓
1.1.8	A	B	C	X	✓✓
1.1.9	A	B	X	D	✓✓
1.1.10	A	B	C	X	✓✓

(10 x 2) (20)

VRAAG 1.2

1.2.1	D	✓✓
1.2.2	C	✓✓
1.2.3	A	✓✓
1.2.4	E	✓✓
1.2.5	F	✓✓
1.2.6	G	✓✓
1.2.7	H	✓✓
1.2.8	J	✓✓
1.2.9	K	✓✓
1.2.10	L	✓✓

(10 x 2) (20)

VRAAG 1.3

- 1.3.1 Transaksie/ Verkope✓
- 1.3.2 Inkomste staat/wins/verlies staat✓
- 1.3.3 Weidings gewasse/weidings✓
- 1.3.4 Medium termyn /twee tot tien jaar✓
- 1.3.5 Werkende/ Flottende kapitaal✓
- 1.3.6 Meganisasie✓
- 1.3.7 Motivering/ leierskap✓
- 1.3.8 Inheemse kennis✓
- 1.3.9 Aanbod✓
- 1.3.10 Skaal✓

(10 x 1) (10)

TOTAAL AFDELING A: 50

AFDELING B**VRAAG 2****2.1 “ Gaan Groen”**

2.1.1 Organiese boerdery/Biologiese boerdery/Bewaringsboerdery ✓ (1)

2.1.2 Praktike moet voldoen aan die beginsels van organise boerdery ✓
 Maak staat op wisselbou ✓
 Hersirkulering van organise materiaal ✓
 Geen chemiese onkruidodders, insekdoders, landbou chemikalie ✓
 Gebruik van organise bemesting ✓
 Genetiese manipulerings word verbied ✓
 Gemiese groei regulerders en voer aanvullings word verbied ✓ (Enige 5) (5)

2.1.3 Indien nie effektief bestuur sal daar 'n afname in kwaliteit wees ✓
 Oordra van peste en plae en onkruid ✓
 Besikbaarheid van onkruidodders, pes en plaag beheer is beperk ✓
 'n Duur tipe boerdery ✓ (Enige 2) (2)
 [8]

2.2 Grond erosie

2.2.1 Grond erosie is die verwydering van grond ✓
 Deur die aksie van wind/water ✓
 Na 'n gebied wat onproduktief/ minder vrugbaar is/ ✓
 Verwydering van bogrond eerste ✓
 Sonder nutriente swak plantegroei ✓ (5)

2.2.2 Helling ✓
 Gebiede met min of geen plant bedekking ✓
 Grond gebruik ✓
 Intensiteit van reënval/donderstorms/droogte ✓ (4)
 [9]

2.3 Grond opname

2.3.1 Bepaal die presiese landbou waarde van die grond. ✓
 Gebruik van die grond volgens waarde/potensiaal. ✓ (2)

2.3.2 Lugfotos van die gebied. ✓
 Grondkaart van die gebied. ✓
 Herbeplannings dokument /kaart. ✓
 Grond gebruiksverslag. ✓
 Indikasie van die potensiaal van die gronde. ✓
 Weidings gebruiks verslag ✓
 Gewas aanbevelings. ✓ (Enige 6) (6)
 [8]

2.4 Presisieboerdery

- Waterspanning ✓ - sensors wat grondvog meet/beweegbare weer stasies ✓
 Onkruidbeheer ✓ - gebruik tegnologie om slegs te spuit waar onkruid voorkom ✓
 Insek opnames ✓ - Fisiese opnames om seker te maak geen insek infestasies kom voor nie. ✓
 Nutrient spanning ✓ - gebruik hoë resolusie infra rooi lugfotos om nutrient tekort te bepaal/ Blaar monsters ✓
 Besproeiings skedulering ✓ - simulatie tegnologie/ satelliet ✓
 Oes hoeveelhede ✓ - Bepaal deur tegnologies gevorderde dorsmasjien ✓
 Grond voorbereiding ✓ - Bepaling van grond verskille- satelliet- ✓ (Enige 4)

(8)

2.5 Moontlike gebruike vertakkinge**2.5.1 Vlak klipperige grond ✓**

Gronde met lae potensiaal wat nie hoë insette regnerdig nie ✓

(2)

2.5.2 Graan gewasse ✓

Waar hoë potensiaal gronde vir kontant gewasse gebruik kan word, grond potensiaal regverdig hoë insette en beleggings ✓

(2)

2.5.3 Vir marginale gronde is dit nie regverdigbaar om op die lang termyn hoë insette te doen nie ✓

Aangeplante weidings het lae insette en benodig relatief min insette oor 'n lang periode ✓

(2)

2.5.4 Een of ander diere produksie vertakking bv beeste of skape ✓

Diversifisering/ aangeplante weidings en natuurlike weidings is beskikbaar ✓

(2)

[8]

2.6 Arbeids bestuur**2.6.1 Beheer ✓****2.6.2 Organisasie / Meganisasie ✓****2.6.3 Beplanning/ organisering ✓****2.6.4 Leierskap/ motivering ✓****2.6.5 Organisasie/ ko-ordinasie ✓**

(5)

2.7 Plaas gereedskap

- Eie gereedskap teenoor die gebruik van 'n kontrakteur ✓
- Fondse beskikbaar vir toerusting ✓
- Funksionaliteit van gereedskap ✓
- Tegnologiese gevorderheid ✓
- Bedryfseffektiwiteit ✓
- Meganisasie benodig op die plaas ✓
- Lewensduur van toerusting ✓
- Basiese onderhoudskostes ✓

(Enige 4)

(4)

[50]

VRAAG 3: REKORDHOUDING, FINANSIELE STATE EN ENTREPRENEURSKAP**3.1 Diere voorraadstaat**

A- 75✓
 B- 0✓
 C- 20✓
 D- 70✓
 E- 94✓
 F- 110✓
 G- 0✓
 H- 258✓
 I - 664✓✓

(10)

3.2 Tipes kapitaal

TIPE	BRON	GEBRUIK	TYDPERK	Terme van terugbetaling/ sekuriteite
LANGTERMYN	3.2.1 land bank ✓ Kommersiele banke e.g. ABSA, FNB, Nedbank, Standard bank etc ✓ (Enige 1)		3.2.2 10-35 jaar✓	3.2.3 verband ✓
MEDIUM TERMYN	3.2.4 land bank ✓ kommersiele banke✓ (Enige 1)	3.2.5 masjinerie, lewende hawe vir tel doeleindes, toerusting ens.✓		3.2.6 Hoër aankope en paaielemente ✓
KORT TERMYN	3.2.7 Kommersiele banke ✓ of persoonlike bankrekening ✓	3.2.8 –om verbruikbare items aan te koop b.v saad, bemesting, brandstof✓	3.2.9 1 seisoen of 1yr ✓	3.2.10 Paaielemente na verkoop van die produk ✓

(10)

3.3 Waarde vermindering

$$3.3.1 = \frac{800\,000 - 80\,000}{10} = \frac{720\,000}{10} = \frac{R72\,000}{10} \checkmark \checkmark$$

(3)

3.3.2 Dit is 'n las/ onkoste vir die boer✓
 Kan aangewend word vir belastingvermindering doeleindes✓

(2)
[5]

3.4 Jappie se Besigheid

- 3.4.1 Iemand wat:
- 'n Unieke besigheids geleentheid raaksien✓
 - Gewillig is om 'n risiko te neem✓
 - Om dit in 'n realiteit te verander ✓
- (3)
- 3.4.2 Het 'n unieke geleentheid raakgesien (omeiergele aan kelders te verkoop) ✓
 Het die risiko geneem (het 100 hennegedors met min aanvangskapitaal gekoop) ✓
 Het suksesvol die besigheid uitgebrei (uitbriedings) ✓
- (3)
- 3.4.3 Hoendermis✓
 Uitgelede hennegedors vir slagdoeleindes✓
 Eier doppe✓
 Gedroogde eiergele as poeier vir 'n proteïen bron
- (Enige 3) (3)
[9]

3.5 Metodes van kommunikasie

- 3.5 Verbaal - taal ✓
 Telefoon ✓
 Fax ✓
 E-pos– elektronies ✓
 Selfoon –SMS ✓
 2 rigting radio's ✓
 Briewe/omsendbriewe✓
- (Enige 3) (3)

3.6 SEDA

- 3.6.1 Bemagtiging ✓
 En opleiding van opkomende boere✓
- (2)
- 3.6.2
- Operasionele vaardighede✓
 - Menslike verhoudings vaardighede✓
 - Tegnieke vaardighede✓
 - Besigheids vaardighede✓
 - Entrepreneurs vaardighede✓
 - Bestuursvaardighede ✓
- (Enige 3) (3)
[5]

3.7 Plaas bestuur

- 3.7.1 Plaas bestuur maak voorsieming vir, en moedig gedurige opleiding en ontwikkeling van werkers aan ✓
Om by te hou met die veranderde omgewing waarin die boerdery besigheid funksioneer. ✓
Die behoefte bestaan om meer produktief te wees en by te hou met tegnologiese vordering ✓ (Enige 2) (2)

- 3.7.2
- Word gedoen vir bevordering ✓
 - Salaris verhoging ✓
 - Om werkstekorte vas te stel en aan te spreek. ✓
 - Meet van produktiwiteit en effektiwiteit ✓
 - Loopbaan geleenthede (bevordering) ✓
 - Gebruik werkers waar meeste geskik en waar belangstelling lê ✓
 - Motivering van werkers ✓
- (Enige 2) (2)
[4]

3.8 Besigheidsplan

- Evalueer jou besigheid op 'n gereelde basis ✓
Monitor en evalueer die werklike inkomste en uitgawes teenoor die geprojekteerde syfers ✓
Neem toekoms besluite ✓
help die besigheid om krediet vanaf nuwe verskaffer te bekom ✓
help die besigheid om nuwe werknemers te bekom ✓
help om in voeling te bly met die besigheidsdoelwitte en mikpunte ✓
help om plaaslike owerheid en regeringsinstansies te nader vir bystand en toestemming vir sekere aangeleenthede ✓ (Enige 4) (4)

[50]**VRAAG 4: OES, WAARDETOEVOEGING, BEMARKING, AGRITOERISME EN INDUSTRIE****4.1 Impak van MIV/VIGS**

- 'n afname in totale beskikbare werkers ✓
 - 'n afname in produktiwiteit agv MIV/Vigs depressie ✓
 - Toename in produksie kostes, afname in besparing en beleggings ✓
 - Verlies van spesiale vaardighede ✓
 - Kleiner mark vir produkte ✓
 - Langer siekverlof tye (finansiële invloed) ✓
- (Enige 4) (4)

4.2 Voordele van produsente groepe

- Om belemmering van landbou bemarking en produksie aan te spreek ✓
 - Om beter toegang tot bronne van produksietoerusting, voorsiening en tegnologie te verseker ✓
 - Promosie en bevordering van landbou produkte ✓
 - Bystand aan boere om finansiering vir produksie te bekom ✓
 - Navorsing in aspekte wat produksie sal verbeter ✓
 - Onderhandel vir beter pryse namens die boere ✓
- (Enige 5) (5)

4.3 Klimaats verandering

- 4.3.1 Droogte✓
Oorstromings✓ (2)
- 4.3.2 Veroorsaak 'n toename in versekeringsonkoste a.g.v die aanwesigheid van meer risiko, onvoorspelbare produksie uitsette en moeilike begrotings✓
Onverwagte rampe kan lei tot die verlies van gewas oeste of diere oeste (2)
- 4.3.3 Bou strukture om oorstromings te voorkom ✓
Laer plant digtheid en bemesting in droë jare ✓
Laer beweidings getalle en minder mineraal aanvulling vir diere ✓ (Enige 2) (2)

[6]

4.4 Lewensiklus van 'n produk

- 4.4.1 Volgens die grafiek is daar geen verkope nie ✓
Tydens hierdie tyd word die mark geanaliseer en 'n produk en bemarkingsstrategie word ontwikkel ✓ (2)
- 4.4.2 Volgens die grafiek is daar 'n bekendstellings fase ✓
Verkope is steeds laag ✓ (2)
- 4.4.3 Volgens die grafiek begin die produk momentum te verkry ✓
Pryse bly konstant ✓ (2)
- 4.4.4 Volgens die grafiek berik die verkope 'n afplating ✓
Of selfs 'n afname soos wat die mark versadig word ✓ (2)
- 4.4.5 Volgens die grafiek is daar 'n vinnige afname in verkope ✓
Daar kan 'n plaasvervanger op die mark verskyn of daar bestaan nuwe verbruikersskeuses ✓ (2)

[10]

4.5 Dali se plaas stalletjie

- 4.5.1 Dali het die name en geaardhede van haa gereelde kliente geken✓
Sy het besef dat hulle in haar besigheid inkoop en na aan haar besigheid se welstand is. ✓
Vir die besluitelose klient het sy meer geduld getoon✓ en leiding verskaf omdat hulle dikwels nie geweet het wat hulle wou koop nie ✓
Sy het aan hulle die voordele en nadele van sekere produkte uitgewys✓ (5)
- 4.5.2 Dali het moeite gedoen omtrent haar klient se behoeftes te voldoen✓ en sy was altyd vriendelik en behulpzaam ✓ (2)

[7]

4.6 Agri-toerisme

- 4.6.1 Die praktyk om besoekers te lok ✓ na 'n gebeid wat hoofsaaklik vir landbou benut word ✓ (2)
- 4.6.2. Dit verhoog die potensiaal vir groter winste ✓
 Diversifiseer die produklyn van die ✓
 Inkomste word verkry deur 'n verskeidenheid van diensinisiatiewe ✓
 Veroorsaak 'n toename in die op die plaas verkope van waarde toegevoegde produkte en dienste ✓ (5)
 Verhoog inkomste per plaas ✓ [7]

4.7 Voedsel industrie

- Gereelde inspeksies deur inspekteurs om die gesondheids standaarde en veiligheid van produkte te verseker/ daarstelling van gesondheids standaarde vir die voedsel industrie ✓
 'n Aanduiding van die inhoud van die produk ✓
 'n Verval datum aangedui op die verpakking ✓
 Veilige en higiëniese praktyke tydens die verwerking van die produk ✓
 Insluiting van preserveringsmetodes bv verkoeling ens. ✓
 Vervolg van maatskappye wat nie die regulasies nakom nie ✓ (Enige 5) (5)

4.8 Voedsel verwerking

- 4.8.1 Die neem van 'n rou produk en die prosesering daarvan of byvoeg van iets om dit te verander ✓ in 'n meer gesogte produk wat deur 'n groter groep kliente aangekoop sal word ✓ (2)
- 4.8.2 Toename in potensiaal en waarde van 'n produk ✓
 Minder gewig, dus makliker om na die mark te vervoer ✓
 Beskerming teen organismes wat bederf kan veroorsaak ✓
 Makliker om te verpak en te stoor ✓ (4)
 [6]
 [50]

TOTAAL AFDELING B: 150**TOTAAL: 200**